Čtvrtek 29. dubna 2021

P9_TA(2021)0156

Bolívie a zatčení bývalé prezidentky Jeanine Añezové a dalších činitelů

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 29. dubna 2021 o Bolívii a zatčení bývalé prezidentky Jeanine Áñezové a dalších činitelů (2021/2646(RSP))

(2021/C 506/11)

Evropský parlament,

— s ohledem na své usnesení ze dne 28. listopadu 2019 o situaci v Bolívii [1],

— s ohledem na prohlášení místopředsedy Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 23. října 2020, které jménem Evropské unie vydal k všeobecným volbám v Bolívii, a na prohlášení jeho mluvčího ze dne 14. března 2021 o aktuálním vývoji situace v Bolívii,

— s ohledem na tiskovou zprávu o dodržování meziamerických norem pro spravedlivý proces a přístup ke spravedlnosti v Bolívii, kterou dne 16. března 2021 vydala Meziamerická komise pro lidská práva,

— s ohledem na prohlášení o Bolívii ze dne 13. března 2021 připisované mluvčímu generálního tajemníka OSN,

— s ohledem na prohlášení generálního sekretariátu Organizace amerických států o situaci v Bolívii ze dne 15. března 2021 a ze dne 17. března 2021,

— s ohledem na politickou ústavu Bolívie,

— s ohledem na Americkou úmluvu o lidských právech (pakt ze San José),

— s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech,

— s ohledem na čl. 136 odst. 5 a čl. 132 odst. 4 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že politická a sociální situace v Bolívii je po prezidentských volbách, které se konaly dne 20. října 2019, nadále vysoce znepokojivá; vzhledem k tomu, že během rozsáhlých násilných protestů zemřelo nejméně 35 lidí, 833 jich bylo zraněno a mnoho dalších bylo v rozporu s pravidly spravedlivého procesu zadrženo, přičemž se šíří zprávy o rozsáhlém porušování a zneužívání lidských práv; vzhledem k tomu, že prezident Evo Morales odstoupil z funkce a opustil zemi; vzhledem k tomu, že v důsledku několika rezignací došlo k vytvoření mocenského vakua a k tomu, že v souladu s ústavou prozatímně převzala prezidentský úřad druhá místopředsedkyně Senátu Jeanine Áñezová; vzhledem k tomu, že bolivijský Mnohonárodní ústavní soud Jeanine Áñezovou ve funkci prozatímní prezidentky podpořil;

B. vzhledem k tomu, že Jeanine Áñezová a prozatímní orgány podnikly na základě svého ústavního mandátu kroky nezbytné pro uspořádání nových demokratických, inkluzivních, transparentních a spravedlivých voleb, které se navzdory problémům spojeným s koronavirovou krizí uskutečnily v říjnu 2020; vzhledem k tomu, že v těchto volbách zvítězil kandidát Hnutí za socialismus (MAS) Luis Arce, kterého za prezidenta uznala Jeanine Áñezová, jakož i mezinárodní společenství včetně Evropské unie, čímž se zajistilo transparentní a poklidné předání moci;

C. vzhledem k tomu, že v posledních měsících bylo potvrzeno zrušení či zamítnutí několika soudních řízení vedených proti příznivcům hnutí MAS, zatímco se stupňují hrozby soudního stíhání politiků, kteří vystupují proti vládě tohoto hnutí; vzhledem k tomu, že dne 18. února 2021 Mnohonárodní shromáždění schválilo vágní nejvyšší dekret č. 4461, jímž se uděluje plošná amnestie a milost podporovatelům vlády prezidenta Arceho, kteří byli stíháni během vlády Jeanine Áñezové za trestné činy související s „politickou krizí“, jež začala v říjnu roku 2019;

[1] Přijaté texty, P9_TA(2019)0077.

D. vzhledem k tomu, že dne 13. března 2021 byli Jeanine Áñezová, dva její ministři (bývalý ministr energetiky Rodrigo Guzmán a bývalý ministr spravedlnosti Álvaro Coimbra) a další členové prozatímní vlády z let 2019–2020 zatčeni na základě obvinění z „terorismu, podněcování ke vzpouře a spiknutí" a státní zástupci je obvinili z účasti na převratu, ke kterému došlo v roce 2019; vzhledem k tomu, že jejich vazba byla prodloužena na šest měsíců a že bývalá prezidentka Áñezová bude v případě odsouzení potrestána odnětím svobody na 24 let; vzhledem k tomu, že má být vydán příkaz k zadržení dalších třech bývalých ministrů; vzhledem k tomu, že bývalé prezidentce Jeanine Áñezové byla ve vazbě zpočátku odpírána lékařská pomoc;

E. vzhledem k tomu, že státní zástupci vznesli obvinění na základě žaloby bývalého člena kongresu z hnutí MAS, přičemž tvrdí, že výše uvedení „prosazovali, řídili a podporovali" organizace, jejichž cílem bylo narušit „ústavní pořádek" Bolívie a že „byli členy těchto organizací"; vzhledem k tomu, že státní zástupci Jeanine Áñezovou obžalovali jako prozatímní prezidentku, nikoli jako civilní osobu či osobu zastávající jinou veřejnou funkci; vzhledem k tomu, že čl. 159 odst. 11, čl. 160 odst. 6, čl. 161 odst. 7 a čl. 184 odst. 4 ústavy z roku 2009 a zákon ze dne 8. října 2010 stanoví, že pro soudní řízení týkající se prezidenta, viceprezidenta a vysokých soudních úředníků se použije zvláštní postup; vzhledem k tomu, že soudní řízení vedené státním zastupitelstvím proti prezidentce Áñezové není v souladu s bolivijským ústavním právem; vzhledem k tomu, že důkazy uvedené v doprovodné dokumentaci se zdají nejasné;

F. vzhledem k tomu, že osoby obžalované z těchto trestných činů tvrdí, že jsou pronásledovány; vzhledem k tomu, že doposud zatčené osoby tvrdí, že o obviněních nebyly řádně informovány, ačkoli úřad generálního prokurátora zdůraznil, že příkazy k zatčení byly vydány zákonně a že k porušení práv zadržených osob nedošlo; vzhledem k tomu, že úřad veřejného ochránce práv se rozhodl monitorovat činnost bolivijské policie a státního zastupitelství, aby byl zajištěn spravedlivý proces a aby bylo dodrženo právo zadržených osob na obhajobu;

G. vzhledem k tomu, že článek 3 Meziamerické demokratické charty označuje dělbu státní moci a její nezávislost za klíčové prvky zastupitelské demokracie; vzhledem k tomu, že článek 8 paktu ze San José zdůrazňuje soudní záruky a spravedlivý proces; vzhledem k tomu, že mezinárodní organizace vyjádřily své znepokojení nad zneužíváním soudních mechanismů v Bolívii a nad tím, že vládnoucí strana tyto mechanismy čím dál častěji využívá jako nástroje represe; vzhledem k tomu, že nově zvolený prezident Arce přislíbil, že během jeho vlády nebude vyvíjen politický tlak na státní zástupce a soudce;

H. vzhledem k tomu, že věrohodnost bolivijského soudního systému je ovlivněna neustálými zprávami o nedostatečné nezávislosti, rozsáhlém politickém vměšování a korupci;

I. vzhledem k tomu, že Meziamerická komise pro lidská práva upozornila na to, že některé bolivijské protiteroristické zákony jsou v rozporu se zásadou zákonnosti, neboť obsahují mimo jiné vyčerpávající definici terorismu, která je nevyhnutelně příliš široká nebo vágní; vzhledem k tomu, že státy by měly při vymezování trestných činů zásadu zákonnosti respektovat; vzhledem k tomu, že dosud nebylo rozhodnuto o stížnostech podaných k Mnohonárodnímu ústavnímu soudu Bolívie, jež obsahují žádost, aby byly článek 123 trestního zákoníku upravující trestný čin podněcování ke vzpouře a článek 133 trestního zákoníku upravující terorismus prohlášeny za protiústavní z důvodu jejich údajného rozporu s Americkou úmluvou o lidských právech a s bolivijskou ústavou;

J. vzhledem k tomu, že EU je dlouholetým partnerem Bolívie a měla by i nadále podporovat její demokratické instituce, posilování právního státu, lidská práva a její hospodářský a sociální rozvoj; vzhledem k tomu, že v roce 2019 a 2020 EU významně přispěla k uklidnění situace v zemi a podporovala konání voleb;

1. odmítá a odsuzuje svévolné a nezákonné zadržování bývalé prozatímní prezidentky Áñezové, dvou jejích ministrů a dalších politických vězňů; vyzývá bolívijské orgány, aby je okamžitě propustily a stáhly politicky motivovaná obvinění, jež jsou proti nim vznesena; vyzývá k vytvoření rámce pro transparentní a nestranné soudnictví bez politického nátlaku a naléhavě vyzývá příslušné orgány, aby poskytly veškerou nezbytnou lékařskou pomoc k zajištění dobrých životních podmínek zadržovaných osob;

2. zdůrazňuje, že bývalá prezidentka Áñezová splnila ve funkci druhé místopředsedkyně Senátu svou povinnost vyplývající z bolívijské ústavy, když obsadila uvolněné prezidentské křeslo po odstoupení bývalého prezidenta Eva Moralese v důsledku násilných nepokojů, které byly vyvolány pokusem o volební podvod; zdůrazňuje, že Mnohonárodní ústavní soud Bolívie s předáním moci Jeanine Áñezové souhlasil; konstatuje, že volby konané dne 18. října 2020 proběhly bez incidentů a s plnými demokratickými zárukami;

Čtvrtek 29. dubna 2021

3. vyjadřuje znepokojení nad tím, že bolívijské soudnictví není nezávislé a nestranné a že se potýká s řadou strukturálních nedostatků; konstatuje, že absence jeho nezávislosti má dopad na přístup ke spravedlnosti a obecněji snižuje důvěru občanů v bolívijský soudní systém; odsuzuje politický tlak na soudnictví, aby byli stíháni političtí protivníci, a zdůrazňuje, že je důležité respektovat záruky řádného procesu a zajistit, aby soudnictví nebylo vystaveno žádnému politickému tlaku; zdůrazňuje, že oběti si zaslouží skutečnou, nestrannou spravedlnost a že všichni pachatelé by měli být pohnáni k odpovědnosti, aniž by jim byla udělena amnestie či milost z důvodu jejich politických názorů; vyzývá k plnému respektování nezávislosti jednotlivých složek státní moci a k plné transparentnosti všech soudních řízení;

4. zdůrazňuje, že ve všech soudních řízeních musí být důsledně dodržována zásada spravedlivého procesu zakotvená v mezinárodním právu; zdůrazňuje, že by měly být poskytnuty soudní záruky zajišťující soudní ochranu a přístup ke spravedlnosti jako součást nezávislého a nestranného soudnictví, do kterého nezasahují jiné státní orgány;

5. naléhavě vyzývá Bolívii, aby bezodkladně provedla strukturální změny a reformy soudního systému, zejména jeho složení, s cílem zajistit záruku spravedlivého a důvěryhodného soudního řízení, nestrannosti a řádného procesu; vyzývá bolívijskou vládu, aby se zabývala rozšířeným problémem korupce v zemi; vyzývá bolívijskou vládu, aby novelizovala články trestního zákoníku upravující trestný čin podněcování ke vzpouře a trestný čin terorismu, které obsahují příliš širokou definici terorismu, což může vést k porušování zásady zákonnosti a přiměřenosti;

6. vyzývá bolívijské státní zastupitelství, aby obnovilo vyšetřování podezření z odčerpání veřejných prostředků ve výši 1,6 milionu USD Moralesovou vládou prostřednictvím neoprávněných plateb konzultační firmě Neurona;

7. připomíná nezbytnost posíleného a účinného dialogu v rámci bolívijských orgánů s cílem prosazovat demokratické hodnoty, právní stát a dodržování lidských práv; vyzývá bolívijské orgány, aby zahájily proces usmíření s cílem zmírnit latentní napětí a nepřátelství v bolívijské společnosti;

8. vyjadřuje znepokojení nad zoufalou sociální a politickou situací, která v Bolívii panuje od roku 2019 a dále se zhoršuje, a hluboce lituje tragédie, která postihla oběti nepokojů v Bolívii na všech stranách; zdůrazňuje, že je naléhavě nutné v plné míře zajistit zákonný multietnický a mnohojazyčný charakter státu; vyzývá Bolívii, aby provedla strukturální změny a reformy, včetně jmenování nezávislého a nestranného veřejného ochránce práv, s cílem odstranit základní příčiny krizí, které v zemi vypukly;

9. je přesvědčen, že EU a Bolívie by měly pokračovat ve vzájemné komunikaci a dialogu v rámci jednání o GSP+ a dále je rozvíjet, neboť Bolívie je jedinou zemí Andského společenství, která s EU nemá dohodu; je přesvědčen, že EU by měla nadále stát při Bolívii a být připravena dále se angažovat, pokud Bolívie učiní jasné kroky ke zlepšení situace a bude respektovat demokracii, právní stát a lidská práva;

10. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, vládě Bolívie, Mnohonárodnímu ústavnímu soudu Bolívie, Organizaci amerických států, Meziamerické komisi pro lidská práva, Andskému parlamentu a Parlamentnímu shromáždění EU-Latinská Amerika, generálnímu tajemníkovi OSN a vysoké komisařce OSN pro lidská práva.